

Řízení o určení pravosti nevykonatelné pohledávky dle zákona o konkursu a vyrovnání ve znění do 31.12.2007

Účastníkem řízení o určení pravosti nevykonatelné pohledávky může být - vedle správce konkursní podstaty jakožto zvláštního procesního subjektu konkursního řízení - pouze osoba, která je konkursním věřitelem. Zanikne-li její účast v konkursním řízení, zaniká i její účast v řízení o určení pravosti nevykonatelné pohledávky (zákon o konkursu a vyrovnání ve znění do 31.12.2007)

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 29 Cdo 2099/2009, ze dne 21.7.2010)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně F. T. B. V., se sídlem A.R., Nizozemí, zastoupené JUDr. P. V., advokátem, se sídlem v P., proti žalovaným 1/ Mgr. M. F., jako správci konkursní podstaty úpadkyně U. spol. s r. o., a 2/ V. d., s. r. o., se sídlem V., o určení pravosti pohledávky ve výši 58,327.733,27,- Kč, vedené u Krajského soudu v Ostravě pod sp. zn. 22 Cm 8/2004, o dovolání druhé žalované proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 20. listopadu 2008, č. j. 10 Cmo 16/2008-133, tak, že v rozsahu, v němž směřuje proti té části druhého výroku usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 20. listopadu 2008, č. j. 10 Cmo 16/2008-133, již odvolací soud potvrdil rozsudek soudu prvního stupně i ve výroku o nákladech řízení, a proti třetímu výroku rozhodnutí o nákladech odvolacího řízení, se dovolání odmítá. Ve zbývajícím rozsahu se dovolání zamítá.

Z odůvodnění:

V záhlaví označeným usnesením Vrchní soud v Olomouci - mimo jiné - potvrdil k odvolání druhé žalované (P. Modřice, a. s.) rozsudek ze dne 16. října 2007, č. j. 22 Cm 8/2004-104, ve výrocích II. a III., jimiž Krajský soud v Ostravě řízení vůči druhé žalované zastavil a rozhodl o nákladech řízení (druhý výrok). Dále odvolací soud rozhodl o nákladech odvolacího řízení (třetí výrok).

Odvolací soud vyšel z toho, že:

1/ Usnesením ze dne 13. února 2007, sp. zn. 14 K 7/2004, prohlásil Krajský soud v Ostravě (dále též jen „konkursní soud“) konkurs na majetek úpadkyně U., spol. s r. o. a správcem její konkursní podstaty ustavil prvního žalovaného.

2/ Žalobkyně přihlásila do konkursu vedeného na majetek úpadkyně pohledávku ve výši 58,327.733,27 Kč.

3/ Druhá žalovaná přihlásila do konkursu vedeného na majetek úpadkyně pohledávku ve výši 1,720.480,40 Kč.

4/ U přezkumného jednání konaného dne 1. září 2004 popřela druhá žalovaná pravost pohledávky žalobkyně. Žalobkyně na témže jednání popřela pravost pohledávky druhé žalované. Správce konkursní podstaty (první žalovaný) obě pohledávky uznal.

5/ Rozsudkem ze dne 28. července 2006, č. j. 22 Cm 7/2004-53, Krajský soud v Ostravě ve spojení s rozsudkem Vrchního soudu v Olomouci ze dne 15. srpna 2007, č. j. 9 Cmo 132/2006-86, zamítl žalobu, kterou se druhá žalovaná domáhala vůči prvnímu žalovanému (správci konkursní podstaty

úpadkyně) a žalobkyni (popírající věřitelce) postupem podle ustanovení § 23 zákona č. [328/1991 Sb.](#), o konkursu a vyrovnání (dále též jen „ZKV“), určení pravosti své přihlášené pohledávky. Uvedená rozhodnutí nabyla právní moci dne 17. září 2007.

6/ Konkursní věřitelka Vodohospodářská společnost Sokolov, s. r. o. (dále též jen společnost VSS“) postoupila svou (přihlášenou a zjištěnou) pohledávku za úpadkyni ve výši 4.094,30 Kč společnosti R. I., s. r. o. (dále též jen „společnost R“) jejíž vstup do řízení připustil konkursní soud usnesením ze dne 16. dubna 2007, sp. zn. 14 K 7/2004. Společnost R postoupila uvedenou pohledávku druhé žalované a konkursní soud usnesením ze dne 14. ledna 2008, sp. zn. 14 K 7/2004 (jež nabylo právní moci dne 15. února 2008), připustil, aby do konkursního řízení na místo společnosti R vstoupila druhá žalovaná.

Na takto ustaveném základě odvolací soud přijal následující závěry:

1/ Účast konkursního věřitele, jehož pohledávka byla co do pravosti popřena, zaniká marným uplynutím doby určené věřiteli k podání žaloby o určení pravosti pohledávky, popřípadě právní moci soudního rozhodnutí, jímž nebylo incidenční žalobě vyhověno.

2/ Spor o určení pravosti nevykonatelné pohledávky je sporem „derivátním“ (odvozeným) a jeho smyslem je pro účely konkursu závazným způsobem vyřešit otázku, zda konkrétní věřitel má právo podílet se se svou pohledávkou na poměrném uspokojení z dlužníkovy majetku, popř. v jakém rozsahu, výši „a podobně“. Legitimace osob oprávněných k vedení takového sporu plyne pouze z ustanovení zákona o konkursu a vyrovnání. Ustanovení § 23 odst. 2 ZKV výslovně přiznává způsobilost být účastníkem incidenčního řízení pouze konkursním věřitelům a správci. Jestliže tedy některý z věřitelů ztratí postavení konkursního věřitele v konkursu, zaniká rovněž i jeho účast v incidenčním sporu.

3/ Ztratila-li tudíž druhá žalovaná v důsledku jejího neúspěchu v řízení, v němž se domáhala určení pravosti jí přihlášené pohledávky, postavení účastnice konkursního řízení, ztratila i způsobilost být účastnicí řízení v projednávané věci. Důsledkem ztráty způsobilosti mít procesní práva a povinnosti je - v souladu s ustanovením § 107 odst. 5 zákona č. [99/1963 Sb.](#), občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“) - zastavení řízení. Jelikož popěrný úkon učinila druhá žalovaná v době, kdy byla konkursní věřitelkou a jeho účinky již nastaly, přičemž první žalovaný účastníkem řízení v projednávané věci zůstává, nebyl důvod pro zastavení celého řízení, ale pouze k zastavení řízení ve vztahu ke druhé žalované.

4/ Na těchto závěrech pak nemohla nic změnit ani skutečnost, že ke dni 15. února 2008 se druhá žalovaná stala opět konkursní věřitelkou (jako procesní nástupce věřitelky R s pohledávkou ve výši 4.094,30 Kč), neboť k uvedenému dni vstoupila na místo konkursní věřitelky, která pohledávku žalobkyně nepopřela; druhá žalovaná přitom musela přijmout stav řízení, který tu byl v době jejího přistoupení (§ 107a odst. 3 a § 107 odst. 4 o. s. ř.).

Proti druhému a třetímu výroku usnesení odvolacího soudu podala druhá žalovaná dovolání, jehož přípustnost opírá o ustanovení § 239 odst. 2 písm. a/ o. s. ř., namítajíc, že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci a že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (tedy uplatňujíc dovolací důvody vymezené v ustanovení § 241a odst. 2 o. s. ř.). Navrhuje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu v napadených výrocích a spolu s ním také (ve výrocích II. a III.) rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc potud vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Odvolacímu soudu (potažmo soudu prvního stupně) dovolatelka vytýká, že nerozlišuje otázku způsobilosti být účastníkem řízení a otázku věcné legitimace. Zdůrazňuje, že způsobilost být účastníkem řízení má každý, kdo má způsobilost mít práva a povinnosti (odkazujíc přitom na ustanovení § 19 o. s. ř.), a to bez ohledu na vztah k posuzované věci. Naopak „otázka věcné legitimace se již vztahuje k posouzení konkrétního právního nároku z hlediska hmotného práva a je významná pro rozhodnutí ve věci samé“. Nedostatek věcné legitimace není nedostatkem podmínek

řízení, ale je pouze důvodem pro zamítnutí žaloby.

Jediným důsledkem (podle dovolatelky nesprávného) závěru soudu prvního stupně o ztrátě postavení konkursní věřitelky mohlo být vyhovění žalobě. „Zastavením řízení bylo řízení postiženo vadou, která měla za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, tj. rozhodnutí o zastavení řízení“.

Dovolatelka zdůrazňuje, že byla konkursní věřitelkou v době popěrného úkonu, tedy v době „jediného rozhodného okamžiku pro posouzení její způsobilosti být účastnicí řízení“. Pro pokračování incidenčního sporu není podstatné, zda je stále konkursní věřitelkou či nikoliv, ale zda jí byla v době popření pohledávky žalobkyně.

Navíc je přesvědčena, že byla konkursní věřitelkou i v době vydání rozhodnutí soudu prvního stupně, neboť na základě postoupení pohledávky (v konkursu zjištěné) se stala věřitelkou úpadkyně. Závěr odvolacího soudu, podle něhož pro posouzení projednávané věci nemá význam, že se ke dni 15. února 2008 stala opět konkursní věřitelkou, považuje za nesprávný, zdůrazňujíc, věřitel je „vymezen svojí osobou, nikoliv pohledávkou“.

Vzhledem „k osobní definici konkursního věřitele“ veškeré úkony, které dovolatelka učinila jakožto konkursní věřitelka předtím, než soud rozhodl o tom, že její přihlášená pohledávka neexistuje, „jí zůstávají zachovány“. S dovolatelkou je tak spojeno též popření pohledávky žalobkyně, bez ohledu na to, zda je zachováno i její postavení konkursní věřitelky.

Zákonem č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčním zákonem), byl s účinností od 1. ledna 2008 zrušen zákon o konkursu a vyrovnání (§ 433 bod 1. a § 434), s přihlédnutím k § 432 odst. 1 insolvenčního zákona se však pro konkursní a vyrovnací řízení zahájená před účinností tohoto zákona (a tudíž i pro spory vedené na jejich základě) použijí dosavadní právní předpisy, tedy vedle zákona o konkursu a vyrovnání ve znění účinném do 31. prosince 2007 i občanský soudní řád v témže znění.

Jelikož dovolatelka byla v průběhu dovolacího řízení vymazána z obchodního rejstříku v důsledku fúze formou sloučení, rozhodl Nejvyšší soud podle ustanovení § 107 odst. 1 a 3 o. s. ř. usnesením ze dne 20. července 2009, sp. zn. 29 Cdo 2099/2009, o tom, že bude jako s druhou žalovanou pokračováno se společností V.d., s. r. o., jež se stala právní nástupkyní dovolatelky.

V rozsahu, ve kterém dovolání směřuje i proti té části druhého výroku napadeného rozhodnutí, jíž odvolací soud potvrdil rozsudek soudu prvního stupně i ve výroku o nákladech řízení, a proti třetímu výroku napadeného rozhodnutí o nákladech odvolacího řízení, je objektivně nepřipustné (srov. k tomu i usnesení Nejvyššího soudu uveřejněné pod číslem 4/2003 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek); Nejvyšší soud je proto v tomto rozsahu podle ustanovení § 243b odst. 5 a § 218 písm. c/ o. s. ř. bez dalšího odmítl.

Ve zbylém rozsahu je dovolání přípustné podle ustanovení § 239 odst. 2 písm. a/ o. s. ř., avšak není důvodné.

Nejvyšší soud se věcí nejprve zabýval - v hranicích právních otázek vymezených dovoláním - v rovině správnosti právního posouzení věci odvolacím soudem.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle § 7 ZKV jsou účastníky konkursu věřitelé, kteří uplatňují nároky (dále jen „konkursní věřitelé“) a dlužník.

Podle ustanovení § 23 odst. 2 ZKV konkursní věřitelé nevykonatelných pohledávek, které zůstaly sporné co do pravosti, výše nebo pořadí, mohou se domáhat určení svého práva; žalobu musí podat u soudu, který prohlásil konkurs, proti popírajícím konkursním věřitelům i správci; smějí se v ní dovolávat jen právního důvodu uvedeného v přihlášce nebo při přezkumném jednání a pohledávku mohou uplatnit jen do výše v nich uvedené. O pořadí pohledávky rozhoduje vždy soud.

Ke (zvláštní) povaze sporů o určení pravosti nevykonatelné pohledávky se Nejvyšší soud ve své rozhodovací praxi opakovaně vyjádřil.

Tak ve stanovisku občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu České republiky ze dne 13. června 2007, sp. zn. Opjn 8/2006, uveřejněném pod číslem 74/2007 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, vyložil, že spory vyvolané konkursem (a tedy i spory o určení pravosti nevykonatelné pohledávky) mají význam pouze pro konkursní řízení, od kterého jsou odvozeny, respektive jímž jsou „vyvolány“, a nemohou tudíž přetrvat ukončení konkursního řízení. Jejich povaha totiž brání pokračovat ve sporu poté, co nastanou účinky zrušení konkursu na majetek úpadce (srov. § 44 až § 45 ZKV). Skončení konkursního řízení tak má za následek neodstranitelný nedostatek podmínek řízení (řízení, které spor vyvolalo, zde již není) vyvolávající nutnost postupu podle § 104 odst. 1 o. s. ř.

V usnesení uveřejněném pod číslem 82/2004 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 82/2004“) Nejvyšší soud uzavřel, že legitimace osob oprávněných k vedení sporu o určení pravosti nevykonatelné pohledávky plyne z ustanovení zákona o konkursu a vyrovnání, když na straně žalobce vždy musí být přihlašovatel popřené nevykonatelné pohledávky a na straně žalované popírající konkursní věřitelé a správce konkursní podstaty nebo - v případě, že takovou pohledávku popře sám - pouze správce konkursní podstaty (srov. § 23 odst. 2 a § 24 odst. 1 ZKV).

V témže rozhodnutí Nejvyšší soud dovodil, že pro úvahu, zda na straně žalobce (přihlašovatele pohledávky do konkursu) došlo v průběhu sporu o určení pravosti jeho pohledávky k procesnímu nástupnictví formou singulární sukcese, je rozhodné, kdo se stal procesním nástupcem konkursního věřitele, který žalobu o určení pravosti pohledávky podal, v konkursním řízení, pro něž ustanovení § 107a o. s. ř. platí - při absenci jiné úpravy v zákoně o konkursu a vyrovnání - přiměřeně (srov. § 66a odst. 1 ZKV). Došlo-li na straně konkursního věřitele, jehož nevykonatelná pohledávka byla při přezkumném jednání popřena co do pravosti, poté, co podal žalobu o určení pravosti pohledávky, k procesnímu nástupnictví formou singulární sukcese, a nabylo-li právní moci usnesení, jímž konkursní soud připustil (podle § 107a o. s. ř.), aby na místo tohoto konkursního věřitele vstoupil do konkursního řízení nový konkursní věřitel, je soud v řízení o určení pravosti nevykonatelné pohledávky povinen jednat jako s účastníkem řízení (žalobcem) s novým konkursním věřitelem, aniž by o tom vydával rozhodnutí podle § 107a o. s. ř.

V usnesení ze dne 18. května 2006, sp. zn. 29 Odo 1357/2004 (uveřejněném v časopise Soudní judikatura číslo 10, ročník 2006, pod číslem 154) pak Nejvyšší soud doplnil, že shora popsané závěry obdobně platí i tehdy, jde-li o změnu v osobě popírajícího konkursního věřitele na straně žalované. Ode dne, kdy nabude právní moci usnesení, jímž soud v konkursním řízení ve smyslu § 107a o. s. ř. (ve spojení s § 66a odst. 1 ZKV) připustil, aby se osoba, které konkursní věřitel postoupil pohledávku, kterou uplatňuje v konkursním řízení, stala účastníkem konkursního řízení (novým konkursním věřitelem) namísto dosavadního konkursního věřitele, soud ve sporu vyvolaném konkursem s touto osobou bez dalšího jedná jako s novým žalovaným namísto původního konkursního věřitele (původního žalovaného).

Z popsáných závěrů je zřejmé, že spor o určení pravosti nevykonatelné pohledávky je úzce navázán na konkursní řízení, jímž byl „vyvolán“ (od něhož je odvozen), a že dojde-li (v konkursním řízení) ke změně v osobách konkursních věřitelů, kteří se účastní i sporu o určení pravosti nevykonatelné

pohledávky, promítne se taková změna (bez dalšího) i v okruhu účastníků posledně uvedeného sporu. Není tudíž možné, aby spor o určení pravosti nevykonatelné pohledávky byl veden mezi osobami, které nejsou účastníky (subjekty) konkursního řízení. Názor dovolatelky, podle něhož postačí, aby byla účastnicí konkursního řízení v době popření pohledávky jiného věřitele, správný není.

Účastníkem řízení o určení pravosti nevykonatelné pohledávky tedy může být - vedle správce konkursní podstaty jakožto zvláštního procesního subjektu konkursního řízení - pouze osoba, která je konkursním věřitelem. Zanikne-li její účast v konkursním řízení, zaniká i její účast v řízení o určení pravosti nevykonatelné pohledávky. Je-li zde právního nástupce, pokračuje soud v řízení o určení pravosti nevykonatelné pohledávky s tímto nástupcem (za předpokladu, že jeho účast byla v konkursním řízení připuštěna postupem podle ustanovení § 107, respektive § 107a o. s. ř.). Zaniká-li účast takové osoby v konkursním řízení bez právního (a tudíž i procesního) nástupce, je to důvodem pro zastavení řízení o určení pravosti nevykonatelné pohledávky ve vztahu k této osobě postupem podle § 107 odst. 5 o. s. ř.

Lze tedy uzavřít, že jedním z předpokladů způsobilosti být účastníkem řízení o určení pravosti nevykonatelné pohledávky (nevztahujícím se k osobě správce konkursní podstaty) je účastenství v konkursním řízení, jímž byl spor o pravost nevykonatelné pohledávky „vyvolán“.

V projednávané věci byla pohledávka druhé žalované, přihlášená do konkursního řízení, popřena žalobkyní. Žaloba, již se druhá žalovaná domáhala určení pravosti své pohledávky, byla zamítnuta výše označeným rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 28. července 2006, ve spojení s rovněž výše označeným rozsudkem Vrchního soudu v Olomouci ze dne 15. srpna 2007. K datu právní moci uvedených rozhodnutí (17. září 2007) tak zanikla i účast druhé žalované v konkursním řízení (srov. závěry formulované Nejvyšším soudem např. v usneseních ze dne 27. srpna 2003, sp. zn. 29 Cdo 1854/2000, uveřejněném v časopise Soudní judikatura člo 9, ročník 2003, pod číslem 160, a ze dne 26. června 2007, sp. zn. 29 Odo 827/2005, uveřejněném v časopise Soudní judikatura číslo 11, ročník 2007, pod číslem 169, či v usneseních uveřejněných pod čísly 95/2006 a 46/2010 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek). V důsledku toho, v souladu se závěry formulovanými výše, zanikla i účast druhé žalované v projednávané věci.

Zbývá posoudit, jaký vliv na účastenství druhé žalované v této věci má skutečnost, že se posléze stala věřitelkou pohledávky ve výši 4.094,30 Kč, přihlášené do konkursu společností VSS, a že usnesením ze dne 14. ledna 2008, sp. zn. 14 K 7/2004 (jež nabylo právní moci dne 15. února 2008), konkursní soud připustil, aby do řízení vstoupila na místo společnosti R, která do řízení předtím vstoupila jako procesní nástupkyně společnosti VSS.

V této souvislosti Nejvyšší soud - s ohledem na tvrzení dovolatelky, že v důsledku nabytí uvedené pohledávky byla účastnicí konkursního řízení i ke dni vydání rozhodnutí soudu prvního stupně - podotýká, že osoba, jejíž vstup do řízení byl navržen, se stává účastníkem řízení až dnem právní moci usnesení, jímž soud podle § 107a odst. 2 o. s. ř. vyhoví návrhu na vstup nového účastníka do řízení na místo dosavadního účastníka (srov. usnesení Nejvyššího soudu uveřejněné pod číslem 64/2007 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek). S ohledem na data právní moci jednotlivých rozhodnutí je tak zřejmé, že druhá žalovaná ke dni vyhlášení rozsudku soudu prvního stupně (16. října 2007) účastnicí konkursního řízení nebyla.

Jak dále plyne ze závěrů formulovaných Nejvyšším soudem v R 82/2004 a v usnesení sp. zn. 29 Odo 1357/2004, je pro případnou účast procesního nástupce konkursního věřitele ve sporu o určení pravosti pohledávky rozhodné, zda se dotčený nástupce stal věřitelem popřené pohledávky (kdy se stává účastníkem incidenčního řízení na straně žalobce), případně pohledávky věřitele, který učinil popěrný úkon (v takovém případě se procesní nástupce stává účastníkem incidenčního řízení na straně žalované). Nebyl-li však konkursní věřitel účastníkem incidenčního řízení, nestává se jím ani

jeho procesní nástupce. Nepopřel-li původní konkursní věřitel pohledávku jiného věřitele a nebyl-li tudíž účastníkem řízení o určení pravosti této pohledávky, nestává se účastníkem takového řízení ani jeho procesní nástupce. To platí bez zřetele k tomu, zda tímto nástupcem je osoba, která - v době, kdy byla konkursní věřitelkou jiné, později úspěšně popřené, pohledávky - tuto pohledávku jiného věřitele popřela.

Promítnuto do poměrů projednávané věci to znamená, že zanikla-li účast druhé žalované v konkursním řízení (a v důsledku toho i v projednávané věci) dnem právní moci rozsudku o zamítnutí její žaloby o určení pravosti jí přihlášené (jediné) pohledávky (17. září 2007), nestala se (opětovně) účastnicí tohoto řízení jen proto, že dnem právní moci usnesení konkursního soudu o jejím procesním nástupnictví (15. února 2008) se stala (nově) konkursní věřitelkou pohledávky původně přihlášené společností VSS.

Právní posouzení věci odvolacím soudem je tudíž v dotčeném ohledu správné. V rovině dovolacího důvodu dle § 241a odst. a/ o. s. ř. pak dovolatelka uplatnila stejné argumenty jako ty, s nimiž se Nejvyšší soud vypořádal v rovině právního posouzení věci.

Jelikož vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), se nepodávají ani ze spisu, Nejvyšší soud dovolání v dotčené části zamítl podle ustanovení § 243b odst. 2 části věty před středníkem o. s. ř.

(zdroj: www.nsoud.cz)

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vylučovací žaloba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení, insolvence](#)
- [Nepřiměřená délka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výše výživného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výživné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)